Posudek diplomové práce Marty Svobodové
Typy identity v českém meziválečném románu pro ženy.

Práce diplomantky Marty Svobodové je výborná práce několika ohledech. Diplomantka se totiž pokusila skutečně najít metodologii, s jakou by bylo lze přistoupit k specifickému literárnímu fenoménu, kterým je tzv. literatura pro ženy. V českém prostředí dosud není skutečně vážně sledována. A pokud ano - jak ukazuje práce diplomantky - tak v poněkud stereotypně neadekvátních náhledech, které jen znovu ukazují na mechanismy vylučování a marginalizace, jež obklopují fenomén tzv. čtiva, a hlavně onen apendix „pro ženy".

Marta Svobodová si vytváří na základě literárních, sociologických a filozofických přístupů nutnou metodologickou interdisciplinární síť, která ji dostatečně pomáhá v konkrétních analýzách a při interpretaci významu románů pro ženy. Jedněmi ze základních pojmů, který si takto interdisciplinárně musí vytvořit je pojem stereotypu a instituce, které zásadně formují tento literární útvar. Práce diplomantky se sice jmenuje Typy identity v českém meziválečném románu pro ženy, ale možná by se mohla také jmenovat typy disciplinace ženy v českém meziválečném románu pro ženy. Tři roviny, na kterých diplomantka sleduje červenou knihovnu (a zvláště dílo Vlasty Javořické), vypovídají především o způsobech, jak je žena v tomto typu meziválečného románu integrována, vsazována do určitého typu společnosti a jak v tomto směru působí specifická výchovná moc. Z hlediska poznaní meziválečné situace je důležité, že tato literatura označovaná např. U. Ecem za konzervativní nemůže být v kontextech instituce nové republiky viděna jen jako konzervativní – tedy negativně stabilizující vyprahlé stereotypy, ale jako konzervativní – tedy stabilizující nově ustavované sociální a národní modely chovaní a jednání. To nezakrývá, že některé aspekty jsou skutečně strnulé – např. „přirozený" antisemitismus a také genderová determinace ženy. Tato literatura má tedy svoji výchovnou funkci, která je svým způsobem v nové české společnosti nenahraditelná. Na práci oceňuji, že se Marta Svobodova dívá i nazpět do doby vzniku zábavné a zároveň výchovné literatury pro ženy a dívky, tak jak ji representuje adaptace „Svéhlavička" Elišky Krásnohorské.
Možná však právě Svéhlavička je jiným typem románu, než který sleduje práce diplomantky. Tyto adaptace mají hlavně národní a emancipační didaktickou funkci. Vytváří sice genderové modely, ale jde spíše o „zábavné" hledání nějakého možného prostoru pro ženu jako individum, nikoliv její disciplinovanou podobu, jak ji představuje červená knihovna a jak o ni diplomantka píše. Snad by se tu hodila více tvorba Věnceslavy Lužické Srbové, o které měla feministka Krásnohorská své kritické pochybnosti, jež se týkaly hlavně vevázání žen do genderově stereotypního prostoru matek a hospodyň. Co je významné, i z hlediska této diplomové práce, oceňovala schopnost Lužické nahradit populární německou četbu četbou v českém jazyce.
Diskuse o Svéhlavičce je však nad rámec diplomové práce.. Oponentka si jen myslí, že by bylo možná plodnější analyzovat počátek červené knihovny v díle Věnceslavy Lužické. Odkaz na Krásnohorskou zřejmě umožnil Martě Svobodové lépe popsat i vzdělávací funkci románů pro ženy mezi válkami a zmnožit tak perspektivy nahlížení. Na práci Marty Svobodové je také cenné, že se nevyhýbá genderovému teoretickému bádání, které se snaží v rámci kulturních studií sledovat problémy spojené se touto literaturou, jejími čtenářkami a její funkci. Možná diplomatka podcenila sílu genderové disciplinace ženy, která je v těchto románech prováděna. Diplomatka pozoruje zvláštní vztah totalitní české kultury k červené knihovně a konstatuje, že byla záměrně eliminována. Domnívám se, že při podrobnějším

pohledu by bylo vidět, že se eliminuje buržoasní varianta tohoto typu románu a pokouší se ji nahradit. Nová identita ženy, která má být prosazena, má jiné národní rysy a jiné sociální založení, stabilizuje jiný řád, ale,a to je není tak překvapivé, za jinými kulisami ženu stejně jako předchozí modely velmi přesně vymezuje a odjímá ji individuální rysy.

Práci považuji za velmi zdařilou. Myslím, že by po určitých úpravách mohla byt částečně publikována.

Libuše Heczková, PhD.